Prosinec 2023

NÁŠ ČASOPIS PLNÝ ZAJÍMAVOSTÍ

D é č k o

Domov pro seniory Velké Meziříčí,
příspěvková organizace

Zdenky Vorlové 2160
594 01 Velké Meziříčí

www.domovvm.cz

Obsah

Blahopřání na prosinec 3

Výročí a regionální osobnosti prosince 4

Ze života domova 6

Stálá nabídka 7

Co se dělo u nás v domově v listopadu 8

Fotogalerie 9

Prosinec 10

Pranostiky 12

Mezinárodní dny prosince 12

Příběh pro potěchu duše 13

Ze světa zajímavostí 14

Rozhovor 18

Vtipy 20

Z kuchyně 21

Hádanky 26

Seznam zdrojů 28

Blahopřání na prosinec

Josef Kubiš

Bohumila Loukotová

Jaromír Šebek

Otilie Špačková

Emilie Mikulová

Zdeňka Kociánová

Antonín Nevrkla

Sněhové vločky snáší se z mraků, přišla zima s časem zázraků.

Za okny mráz a sněhulák ze sněhu, přinutí tváře pohnout se k úsměvu.

V rukou punč zahřívá člověku duši, jen jiskřičky v krbu ticho teď ruší.

Pohoda ovládá celé tělo, přestává trápit, co předtím bolelo.

Advent dopřává naději a klid, cokoli, co nemohli jsme během roku mít.

VŠE NEJLEPŠÍ OSLAVENCŮM !!

VÝROČÍ A REGIONÁLNÍ OSOBNOSTI PROSINCE

140. výročí narození

ONDŘEJ KNOLL – umělecký fotograf
Narození: 24. 12. 1883 Šaratice (Vyškov)
Úmrtí: 6. 8. 1960 Náměšť nad Oslavou
Editor cyklu fotografií z Vysočiny. Náměšťský fotograf Ondřej Knoll publikoval své fotografie např. ve Vlastivědě moravské. V článku jsou uvedeny úryvky korespondence s básnířkou Annou Pammrovou, pro kterou dělal fotografie. Fotografie vystavoval od roku 1906. Na fotografiích se objevují především motivy jihozápadní a západní Moravy. Jeho fotografie se objevují v publikacích Jakuba Demla. Je autorem diapozitivů a stereoskopických obrazů s vlastivědnou tématikou.

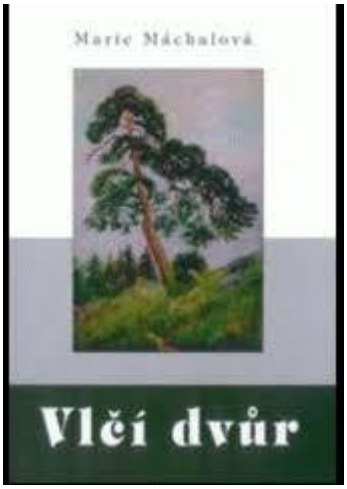

110. výročí narození

MARIE MÁCHALOVÁ – spisovatelka, překladatelka, učitelka
Narození: 6. 12. 1913 Brno
Úmrtí: 5. 3. 1979 Jihlava
Beletristka, učitelka, básnířka, sběratelka pohádek, překladatelka. Vlastním jménem Marie Šimáčková, provdaná Houzarová. Jako sirotek byla vychovávána v Martínkově u příbuzných (odtud pseudonym). Maturovala v roce 1930 na reálném gymnáziu v Moravských Budějovicích a v roce 1935 absolvovala učitelský ústav ve Znojmě. Učila na Slovensku, v Čechách a v letech 1940-48 v Martínkově, 1948-1949 v Jihlávce, 1949-1954 v Jihlavě a do r. 1970 na cikánské škole a školce

120. výročí narození

FRANTIŠEK PEŠTÁL – geolog, archeolog

Narození: 9. 12. 1903 Třebíč
Úmrtí: 25. 1. 1977 Třebíč
Sběratel nerostů a mincí, amatérský archeolog a vlastivědný pracovník. Publikoval časopisecky. Byl znalcem a sběratelem nerostů. Vytvořil hodnotnou sbírku. Navázal na sbírku nerostů třebíčského hospodářského inspektora Arnošta Hanische. Budoval sbírku mincí nalezených nejen na Třebíčsku, věnoval se archeologii a vlastivědě. Je objevitelem pravěkého hradiska u Kramolína. Pokračovatelem v jeho sběratelské činnosti byl jeho syn František Peštál (1942-2013).

70. výročí úmrtí

JOSEF TROJAN – 2. světová válka, SNP, partyzán
Narození: 25. 3. 1906 Horní Heřmanice (Třebíč)
Úmrtí: 28. 12. 1956 Praha
Absolvoval hospodářskou školu ve Velkém Meziříčí. Pracoval u firmy Baťa, v době okupace pracoval v závodě v Šimonovanech na Slovensku, kde pomáhal k útěku čs. důstojníkům do Maďarska a Jugoslávie. V Šimonovanech vznikla ilegální antifašistická organizace, která vykonávala zpravodajské služby. V roce 1943 se podílel na zřízení partyzánského tábora "Na Vtáčníku", kde se ukrývali sovětští vojáci, kteří uprchli z německého zajetí a čeští ilegální pracovníci. Účastnil se Slovenského národního povstání. Josef Trojan se stal partyzánským velitelem v hornonitranské oblasti. 2. října 1944 byla jednotka přidělena ke 2. čs. parašutistické brigádě jako 3. samostatný prapor. V lednu 1945 se jednotka stala opět součástí nitranské partyzánské brigády, později Sovětské armády, kde byla zařazena k 2. ukrajinské frontě. Josef Trojan byl jmenován ředitelem podniků firmy Baťa na Slovensku, později generálním ředitelem obuvnického a gumárenského průmyslu na Slovensku. 22. prosince byl v Praze zatčen, 16. října byl odsouzen k nejvyššímu trestu. Rehabilitován byl 21. října 1969 Krajským soudem v Bratislavě.

310. výročí události

MAJETKOVÉ VYROVNÁNÍ MEZI MUŽSKÝMI A ŽENSKÝMI ČLENY RODU VLADŠTEJNŮ, V ROCE 1715 POTVRZENO CÍSAŘEM KARLEM IV.

Událost: 12. 12. 1713

Třebíč přešla do rukou mužských členů jako seniorát, hraběnky Paarová a Sintzendorfová se zřekly všech svých nároků. Panství připadlo Františku Josefovi, Janu Karlovi a jeho dědicům, Janu Václavovi a Janu Josefovi z Valdštejna. Skutečným majitelem se stal František Josef z Valdštejna, místodržící českého království, který byl správcem třebíčského panství do roku 1722.

ZE ŽIVOTA DOMOVA

Během listopadu se přistěhovali noví obyvatelé:

Drahomíra Dvořáková z Velkého Meziříčí

Věra Navrátilová z Bohdalova

Ivan Brabec z Tří Studní

Během listopadu odešli z našich řad:

Miluše Pivničková † 7. listopadu 2023

Zdeněk Marek † 19. listopadu 2023

Helena Brožová † 20. listopadu 2023

STÁLÁ NABÍDKA

KNIHOVNA - knihovnu lze navštívit kdykoli, po domluvě na recepci

AKTIVITY

Každý všední den……ranní hlášení
Pondělí…….. pedikúra
Úterý…….. individuální canisterapie, holič
……..cvičení/tvoření
Středa……. prac. činnosti
Čtvrtek……cvičení/ tvoření
Pátek……modlitba a mše svatá od 9:30
Kadeřnice, cvičení, keramika, procházky, skupinové canisterapie a manuální činnosti probíhají po domluvě s aktivizačními pracovnicemi.

SCHRÁNKY DŮVĚRY - V domově jsou umístěny 4 schránky, kam je možné umístit vzkazy, stížnosti, připomínky či podněty k poskytování služeb v domově. S napsáním vzkazu může pomoci personál, rodina nebo dobrovolník.
Schránky důvěry v domově naleznete:
- 1. se nachází v přízemí – u vstupu do terapeutické zahrádky
- 2. je umístěna v 1. patře – u schodiště při vcházení na chodbu 2B
- 3. je ve 2. poschodí – u schodiště na brance s fototapetou plotu
- 4. schránka je přenosná a pravidelně se přenáší po pokojích

PROSTORY K VOLNOČASOVÉMU VYUŽITÍ

- Terapeutická zahrádka za domovem
- Atrium v přízemí
- Venkovní terasy ve 3. poschodí
- Kaple
- Knihovna
- Keramická dílna
- Jídelna
- Společenské místnosti v každém podlaží: 1A, 2B, 3B
- Dětský koutek ve vstupu do zahrady

CO SE DĚLO U NÁS V DOMOVĚ V LISTOPADU

Až neuvěřitelnou polovinu listopadu bylo počasí více než příjemné. Sluníčko drželo ze všech sil teplotu nad nulou. Sněžit a mrznout začalo až poslední listopadový týden, kdy někteří z nás venku naměřili - 16 °C.

Památku zesnulých jsme uctili 30 října. Listopad začal ve středu uprostřed týdne, kdy jsme zahájili i přípravu na advent a Vánoce.

Ve čtvrtek 2. listopadu probíhala **výuka na Univerzitě třetího věku**. Téma: Zdravý pohyb v běžném životě, část 2.

Od pondělí 6. do pátku 10. listopadu se prostory U3V proměnily v tradiční **zimní bleší trh**.

Další týden ve čtvrtek 16. listopadu jsme znovu usedli na **přednášce na U3V**. Tentokrát bylo téma: Cvičení „aby nás záda nebolela“. A ještě je tento den považován za Den poezie, proto jsme si do rozhlasu pustili ty nejznámější verše českých básníků.

V rámci projektu „Ježíškova vnoučata“ se nám splnilo další přání v podobě **hudebního vystoupení**. Díky Danu Pazdírkovi jsme se o středečním dopoledni 22. listopadu zaposlouchali do krásných tónů jazzu, které vycházely z jeho saxofonu.

V pondělí 27. listopadu byl termín **prvního adventního setkání** s panem Lněničkou. Připomněli jsme si symboliku čtyř svící na adventních věncích a také jsme naladili hlasivky do rytmů koled.

Čtvrtek 30. listopadu se do listopadové trojice přidala **přednáška na U3V**. Téma: Léčení bylinami na podzim a v zimě.

Chvilky volného času jsme trávili cvičením, tvořením v keramické dílně nebo přípravou výrobků na prosincové výstavy. Mezitím se prostory domova vyzdobily vánoční atmosférou. Nechybí nám živé stromečky, světýlka, kam se podíváme, baňky ani vánoční hvězdy. Nyní při adventní době se přidá betlém a adventní krásné věnce.

FOTOGALERIE

PROSINEC

Andělé a strážci

Prosinec doprovází deváté znamení zvěrokruhu. Střelec. Vyniká idealismem, upřímností, aktivitou. Je dobrodružné povahy a žádná situace z jeho hlediska není neřešitelná. Nezná lež, nemá rád divadlo, ví, čemu věří. Darem a posláním je tolerance a respekt. Pojďme se podívat, kteří strážci nás následují…

1) Archanděl Verchiel

Verchiel je andělem pevné vůle a úspěchu ve vzdělání. Povzbuzuje lidi, aby došli k vytyčeným cílům. Podporuje duše k vytvoření nových plánů v oboru, v němž chce jedinec uspět.

Kdo z nás někdy netoužil po uznání, úspěchu a patřičném ocenění. Je to báječný pocit plný radosti a hrdosti z dobrého výsledku. Je to chvíle odměny, kdy jen člověk sám si může přiznat, zda je jí hoden.

Povýšit v práci nebo našetřit si peníze na bydlení je velký a zasloužený úspěch. Jenže v dnešní době je domácnost samozřejmostí. Kdo zázemí má, vaše neocení. Kdo je nemá, závidí. Přítomnost s sebou nese obrovskou náročnost a materiální závislosti. A tenhle rozdíl ve společnosti se archanděl Verchiel snaží koordinovat. Snaží se lidi přesvědčit, aby nacházeli úspěch v maličkostech a nekladli si zbytečné překážky, kterými se později trápí. Zamysleme se nad drobnostmi každodenního života a radujme se z nich.

Přející archanděl Verchiel nám radí: Pokud jste dnes nezaspali do práce, v pořádku jste se dopravili na místo a s nikým se nepohádali, máte hned tři úspěchy! Pokračovat v seznamu maličkých úspěchů zvládnete sami!

2) Archanděl Zagzagel

Zagzagel je pánem času. Po celá staletí učí lidstvo, aby čas bralo jako přítele. Od počátku věků, má každý vymezen čas, který někde má trávit. Plyne stále, všem stejnou mírou. Problémem je, že ne všichni jsou na pozicích, kde se mají nacházet. To je důvodem, proč máme pocit, že neplyne každému stejně. Zagzagelova moc dává příležitost zamyslet se nad časem a využít jeho sílu v životě. Učí poznávat nitro, vytváří symboliku a různě se nás snaží motivovat. Jak byste si postavu času představili? Kouzelník, stařec, pouhý obrys postavy, žena nebo muž? Mluví nebo jen mlčí? Vidíte, kam sahá naše představivost?

Trpělivý Zagzagel nás prosí: Nepřemýšlejte nad zbytečnostmi, které jste letos nestihli kvůli časové tísni udělat. Myslete na všechny, kterým váš určený čas může ještě pomoci…

3) Archanděl Attaris

Pohádkově okouzlující anděl zimy Attaris šeptá duším, aby se nechaly vést jeho sněhobílým světlem a naslouchali jeho poselství. Je posledním andělem, který nás doprovází k Novému roku. Nechce abychom se ohlíželi. Nechce abychom zapomněli. Požaduje, abychom milovali. Attaris nás pozoruje. Chápe, že určité rány minulosti nás pozměnily, dokonce toleruje lidskou náladovost. Snaží se otevřít oči těm, co přestali následovat tlukot srdce. Kdo má srdce a cítí, chybuje. Kdo srdce má, ale necítí, nežije. Na to nikdy nesmíte zapomenout.

Archanděl Attaris nám žehná: Největší jistotou je láska, nechť Vás všechny doprovází přicházejícím rokem.

Pranostiky

Svatá Barborka vyhání dřevo ze dvorka.

O Barboře měj saně na dvoře.

Je-li na Vánoce hodně hvězdiček, bude hodně vajíček.

Na sv. Štěpána má se každý za pána.

Když v prosinci mrzne, sněží, úrodný rok na to běží.

Jsou-li na Vánoce tmavé noce, bude hojně ovoce.

Je-li v čas Jitřní mnoho hvězd, ponesou hodně slepice.

Mezinárodní dny prosince

2. 12. - Světový den počítačové gramotnosti

4. 12. - Mezinárodní den bank

5. 12. – Mezinárodní den dobrovolníků, Světový den půdy

7. 12. - Mezinárodní den civilního letectva

9. 12. - Mezinárodní den proti korupci

10. 12. - Mezinárodní den lidských práv

11. 12. - Světový den dětství, Mezinárodní den hor

14. 12. – Den opic

18. 12. - Mezinárodní den vystěhovalců

20. 12. - Mezinárodní den lidské solidarity

28. 12. - Den čokoládových cukrovinek

29. 12. - Mezinárodní den biologické rozmanitosti

PŘÍBĚH PRO POTĚCHU DUŠE

Vánoční recept

Po celá staletí se lidé ženou za klidnými a pohodovými Vánoci. Přejeme si je trávit s někým, koho máme rádi, jenže stejně musíme navštívit veškeré příbuzenstvo, až do desátého kolene s přáním štěstí a zdraví do celého nadcházejícího roku. Znáte recept na dokonalé Vánoce? Jdeme na to!

Do větší nádoby si nasypeme **1 kg lásky** a **1 kg zdraví**. Připravíme si směs **30 dkg štěstí**, **20 dkg rodinné pohody** a **10 dkg porozumění**. Pomalu zpracováváme, aby vzniklá hmota byla celistvá. Přidáme **3 pohlazení** společně s **20 dkg políbení**.

Abychom měli těsto dokonalé neškodí přihodit **hrnek radosti**. Opravdoví gurmáni se nebojí použít ani **2 lžičky pomazlení**.

Protože jsou Vánoce, ochutíme **trpělivostí** a maličkou **špetkou zlobení**.

Jsme u konce. Stačí po částech ujídat a pořádně vychutnat.

ZE SVĚTA ZAJÍMAVOSTÍ

Sníh

Někdo ho miluje, další nenávidí. Ano, řeč je o sněhu. Sníh je jedním z kouzel přírody, které si zaslouží obdiv! A venku ho stále není dost, tak si přiblížíme jinak. Věděli jste, že nemusí být vždy bílý?

1. Vzniká v mracích

Když uvnitř mraku začnou mrznout miniaturní kapičky vody, stávají se z nich ledové krystalky. Ty se pak lepí jeden na druhý a tvoří to, čemu říkáme sněhová vločka. Ta je ale příliš těžká, a tak působením gravitace vypadne z mraku a míří dolů na zem. Aby se sníh v mraku vytvořil, je nutná správná kombinace teploty, tlaku a vlhkosti.

2. Nikdy stejné vločky

Sněhové vločky mají nejčastěji podobu šestiramenných hvězdiček a zajímavé je, že nikdy nemohou být dvě úplně stejné. Příroda umí jen samé originály.

3. Sníh není bílý, ale...

Věřte, nebo ne, sníh není bílý, ale průhledný. Jednotlivé krystaly, které mají ostré hrany, v sobě lámou světlo všemi směry a lidské oko vše zaznamenává jako bílou barvu. Často nám proto sníh přijde bílý

nebo dokonce jemně do modra. Záleží také na tom, kde žijeme. Pokud je půda do červena, budete mít pocit, že sníh má nádech růžové.

4. Největší sněhulák

Největšího sněhuláka postavili obyvatelé městečka Bethel v americkém státě Maine. Bylo to v roce 2008 a sněžný obr měřil 38 metrů a jeho ruce tvořily stromy o délce 8 metrů.

5. Vločka o průměru 38 cm

Běžná sněhová vločka je velká od 0,5 do 1 cm. Největší vločka, která kdy byla zaznamenána v Guinnessově knize rekordů, spadla v roce 1887 v americké Montaně a měla průměr přes 38 centimetrů.

6. Co určuje tvar vločky?

Na to, jaký bude mít vločka tvar, má zásadní vliv teplota, při níž se voda mění v ledové krystaly. Čím mrazivější je teplota, tím je vločka jednodušší. Nejčastější šestiramenné vločky vznikají při teplotách mezi 0 až 4 °C, pětiramenné vločky mezi 4 až 6 °C a tak dále. Čím je teplota hlouběji pod bodem mrazu, tím je vločka také menší.

7. Sníh v tropech

Jedním z mála vrcholů u rovníku, který má stálou sněhovou pokrývku, je Kilimandžáro v Tanzanii.

8. Jakou rychlostí padá k zemi?

Průměrná rychlost padající vločky je 1,7 metru za sekundu. Rychlost pádu ovlivňuje její velikost, okolní teplota a také znečištění ovzduší.

9. Energie atomové bomby

Během jedné sněhové bouře spadne na zem zhruba 40 milionů tun sněhu, což je energetický ekvivalent 120 atomových bomb.

10. Strach ze sněhu

Stejně jako se většina z nás chorobně bojí pavouků nebo hadů, existuje nemálo lidí, kteří se bojí sněhu, ledu i mrazu. Tento druh fobie má dokonce svůj název - pagofobie.

11. Miliardy molekul vody

V jedné sněhové vločce je více než 180 miliard molekul vody.

12. Země věčného ledu a sněhu

Celých 12 % povrchu Země je celoročně pokryto sněhem nebo ledem. Jedná se zároveň o největší zásobárnu sladké vody.

13. Největší sněhová nadílka

Přesně 4,8 metru sněhu najednou napadlo mezi 13. a 19. únorem 1959 v americké Kalifornii. Sníh tehdy doslova zasypal většinu domů a na dlouhé týdny oblast naprosto ochromil.

14. Nejlepší sněhové koule

Nejkvalitnější sněhové koule vyrobíte při teplotě 0 °C. Lepší je sníh z nižších vrstev sněhové pokrývky.

15. Sněžný robot

Japonští vědci stále přicházejí s různými zlepšováky. Teď vynalezli robota, který žere sníh. Pohybuje se po ulicích řízený GPS navigací, odstraňuje sníh z chodníků a tvoří z něj úhledné kostky. Pracovníci komunálních služeb za robotem jednotlivé kostky sbírají, aby město zůstalo čisté.

ROZHOVOR

Rádi bychom Vám prostřednictvím Déčka a krátkého rozhovoru představili pracovníky našeho domova, se kterými se denně setkáváte. V následujícím rozhovoru se nám představí **naše milá a krásná pracovnice ZVNČ** (základní výchovná nepedagogická činnost):

Jana Kališová

Mohu Vás poprosit o krátké představení se našim čtenářům?
Jmenuji se Jana Kališová a je mi 37 let. Narodila jsem se v Novém Městě na Moravě. S manželem a dětmi bydlíme v Krásněvsi ve vlastním domečku. Děti mám dvě - osmiletého Františka a pětiletou Kristýnku. Studovala jsem na SOU Hlinsko obor prodavačka a potom jsem prodávala textil. V domově jsem od prvního srpna 2023.

Co jste věděla o našem domově, než jste se stala jeho součástí?

O domově seniorů a jeho existenci jsem věděla od starší sestry. Její manžel tu měl babičku.

Co se Vám na práci v domově líbí?
Naplňuje mě možnost pomáhat potřebným.

Co ráda děláte ve volném čase?
Většinu volného času se starám o domácnost a dvě děti školou povinné. Ráda pracuji na zahradě a vytvářím dekorace z přírodnin.

Na jaké místo byste se ráda podívala a proč?
Ráda bych zažila plavbu Středozemním mořem na výletní lodi, abych se každé ráno mohla probudit v jiné zemi.

Jak by vypadal Váš ideální den?
Poznávání nových míst, relax a dobré jídlo.

Co byste si nejvíce přála?
Osobně jako většina lidí, bych si přála, aby všichni moji blízcí žili ve zdraví a štěstí.

KVÍZ:

Nejoblíbenější jídlo – těstoviny se sýrovou omáčkou

Nejoblíbenější barva – modrá

Nejoblíbenější roční období – léto

Nejhezčí dovolená – v Londýně (Buckinghamský palác, Londýnské oko, Big Ben, Madame Tussauds London)

Nejoblíbenější květina – tulipán

Nejoblíbenější film – S tebou mě baví svět

Nejoblíbenější místo v domově – místo, kde se setkáváme a tvoříme s klienty (třeba knihovna)

VTIPY

„To takhle v klidu jedu na koni, vedle mě běží stejně velká žirafa. Najednou nás dobíhá lev, přede mnou zastavilo růžový auto a v dálce hulákala a rotovala obrovská dýně!“

„Brácho, to zní hrozně, co jsi dělal?“

„Přestal jsem opilej jezdit na dětských kolotočích.“

- Bylo jedno zvíře: LOPA, potom existovalo druhé, které se proti němu chtělo vymezit: ANTILOPA.
- Krtek byl závislý na hlíně, ale už je to dobrý, vyhrabal se z toho.
- Zebry to mají těžký. Zebří samci to mají vůbec nejtěžší. Vždycky to budou jenom ZEBRÁCI.
- Kapři jsou ateisti. Nikdy neslaví Vánoce.
- Jednoho krokodýla pojmenovali Aleš. A-lež má krátké nohy.
- Hovnivál, když jde do práce, říká: *„Čau, tak já už musím valit.“*
- Raci se chtěli vzít. Ale oba z toho vycouvali.

Jak můžou rodiče chtít, abychom se chovali slušně, když se Tarzan stále obnažuje, Popelka se vrací o půlnoci bez boty, Pinokio lže, Růženka pořád spí, Sněhurka žije se sedmi chlapy a Batman jezdí obcí 480 km/h. Co je to za příklady?

Připadám si jako kynuté těsto. Stačí mě přikrýt a nechat odpočívat.

Zážitek z výpravy do lesa pro stromeček, čas v lese: 3 hodiny, počet hledačů: 3, pavučiny v obličeji: 64, počet štípanců od hmyzích agresorů: 127, počet škrábanců po těle: 99, počet škrábanců na obličeji 38, počet vdechnutých a snědených sebevražedných mušek: 311, počet modřin z pádů na náledí: 9, napadení divočákem: 2, počet ztracených baterek: 3, počet vhodných nalezených stromečků: 0. Skóre les vs. my: 3:0. Až mě přestane bolet hlava z otřesu mozku, chystáme se na odvetu.

Z KUCHYNĚ

Bratwurst

Vánoční atmosféře se nevyhneme. V kuchyni to ani jinak nejde. Právě kuchyň kouzlí všechny chutě a vůně Vánoc. A protože jsme dlouho nikam necestovali, zaletíme si do německých Drážďan na světově vyhlášené vánoční trhy a jejich speciální „párek v rohlíku".

Bratwurst je druh německé klobásy, určené ke grilování. Je populární hlavně v bavorské kuchyni. Kromě Německa je bratwurst běžný především ve švýcarské, rakouské a americké kuchyni. Vyrábí se buď z vepřového nebo z hovězího masa a s přísadami *(koření, cibule, bylinky)* se plní do vepřových nebo jehněčích střev. Potom se spaří ve vodě.

Typy bratwurstu

- **Thüringer Rostbratwurst,** dlouhá tlustá klobása z Durynska, populární pouliční jídlo
- **Fränkische Bratwurst,** úzká, dlouhá klobása typická pro Franky
- **Coburger Bratwurst,** bratwurst z města Coburg. Vyráběný ze směsi vepřového a hovězího masa a z vajec.
- **Kulmbacher Bratwurst**, bratwurst z města Kulmbach, úzká dlouhá klobása z telecího masa
- **Nürnberger Rostbratwurst**, malé, vepřové klobásky z Norimberku
- **Würzburger Bratwurst**, bratwurst z města Würzburg, podobná Thüringeru, navíc obsahuje víno.
- **Nordhessische Bratwurst**, bratwurst podobný Thüringeru, ale bývá delší. Typický pro Hesensko.

- **Rote Wurst**, bratwurst typický pro Švábsko. Kratší, pikantní obsahuje s namletou slaninou.
- **St. Galler Bratwurst**, bratwurst typický pro východní Švýcarsko, především pro St. Gallen.

Bratwurst ve středověku

Název bratwurst pochází ze staré horní němčiny, ze slova brätwurst, kde bräť znamená mleté maso a wurst, označuje párek nebo klobásu.

Člověk konzumuje maso od počátků existence. Postupem času také vymyslel celou řadu receptů, takže dnes lze ochutnat masné výrobky v bezpočtu variant. Klobásy jsou přitom doloženy již z první poloviny 3. století. Zaměříme-li se ovšem na samotný bratwurst, první dokumenty o něm pocházejí z roku 1313 a objevují se ve franckém Norimberku. Ten platí dodnes za jedno z hlavních světových center grilovaných klobás. Bratwurst se v každém případě časem rozšířil i do dalších oblastí a dnes existuje na 40 různých druhů.

Kde můžete bratwurst ochutnat?

Bratwurst mají ve své nabídce různé obchodní řetězce. Na tyto německé klobásy však můžeme narazit i jinde, a to včetně některých restaurací a rychlého občerstvení.

Jaké přílohy jsou k bratwurstu nejčastěji používány?

Existuje přes 40 druhů bratwurstu. Většina těch nejznámějších přitom pochází z Frank, tedy z historického území, které se dnes nachází především na území Bavorska. Musíme ovšem doplnit, že se často liší také přílohy, přičemž nejčastěji je bratwurst podáván s bílým pšeničným pečivem a hořčicí. V této formě je v nabídce pouličních prodejců. V restauracích ho ovšem prodávají rovněž s jinými přílohami, a to zejména s kysaným zelím či bramborovým salátem.
Bratwurst chutná, zdraví ale rozhodně neprospívá. Uzeniny jsou dlouhodobě považovány za nejméně zdravé potraviny vůbec. Světová

zdravotnická organizace (WHO) je dokonce zařadila na seznam prokázaných karcinogenů. Často jsou přitom za nejnebezpečnější označovány právě klobásy. Na druhou stranu záleží na konkrétním technologickém zpracování. Bratwurst si každopádně jednou za čas dát můžeme, hlavně o svátcích.

Zajímavosti o bratwurstu

- Název „bratwurst“ je odvozen od staroněmeckého Brätwurst (brät – jemně nakrájené maso, Wurst – klobása). V současné době je však spíše spojován se slovesem braten, tedy péci nebo smažit.
- Kromě Německa je bratwurst populární v USA. Zde se často nazývá zkráceně brat a dát si ho lze především ve státě Wisconsin, kde je silná německá komunita.
- Klobásy k Německu neodmyslitelně patří. Kromě bratwurstu je zde oblíbený také currywurst *(klobása s kečup a kari kořením)*, nicméně Němci stále častěji upřednostňují kebab.

Máte hlad? Jdeme na to!

Suroviny:

- 150 g mletého vepřového masa
- 150 g mletého telecího masa
- 200 gramů mleté slaniny
- vepřové střívko
- voda na namočení
- 130 g ledových kostek
- 0,5 lžičky prášku do pečiva
- 1,5 lžičky soli
- lžička hořčice
- čerstvá petržel
- lžička sladké červené papriky
- 0,5 lžičky muškátového oříšku
- lžička nastrouhaného česneku
- lžička mletého černého pepře
- 500 ml vody

Postup:

1) Mleté vepřové maso, mleté telecí maso a mletou slaninu dáme každé zvlášť do sáčku do mrazáku a necháme 30 minut mrazit. Mezitím namočíme střívko.
2) Kostky ledu nasekáme a odložíme do lednice.

3) Smícháme vepřové a telecí maso, kypřicí prášek do pečiva a sůl.
4) Přidáme nasekaný led, mletý špek, hořčici, petržel, papriku, muškátový oříšek, česnek a pepř.
5) Směs dáme do plnícího sáčku s velkou tryskou. Namočené střívko nakrájíme na 6 kusů (cca 25 cm). Jeden konec nasuneme na plnicí trysku a opatrně naplníme (cca 100 gramů), přitom dbáme, aby na každém konci zůstalo cca 5 cm prázdných.
6) Vaříme v páře 25 min na 90°C. Klobásy necháme asi 2 hodiny chladnout, pak je grilujeme.

Kompletujeme:
1 ks bratwurst
50 g kysané zelí
cibule dle chuti
bageta
tuk na smažení
Cibuli pokrájíme na tenká kolečka, na pánvi s trochou tuku osmahneme do zlatova a dáme stranou. Bratwurst společně s bagetou opečeme na grilu. Bagetky podélně rozkrojíme do dvou třetin, vložíme do nich trochu zelí, opečený wurst a posypeme cibulkou. Můžeme použít kterýkoliv oblíbený dresink.

Přejeme dobrou chuť!!

A jak souvisí s Vánoci?

Pro obyčejného českého občana první návštěva drážďanských vánočních trhů je pohádka. Atmosféra tržiště a celkový zážitek je nepopsatelný. Představte si, jak prostor ožívá světýlky. Ohromí vás osvícené budovy centra, stánky i atrakce. Všude se pohybuje spousta lidí, ale přesto vládne klid a nikdo nikam nepospíchá. Uprostřed stojí obrovský nádherně zdobený vánoční strom. Vzduchem se nese Stille Nacht a vůně připravovaných pokrmů. Na jedné straně zakoupíme svařené víno v památečním hrníčku, projdeme výstavy výrobků a na druhé straně si dáme pravý bratwurst.

Pokud někdo z našich čtenářů není fanouškem Vánoc, zkuste se zapřít a Drážďany v tomto čase navštívit, třeba vás kouzlo okamžiku překvapí. Jestli jste dočetli až sem, přejeme vám krásné a klidné svátky.

Autor: Terezie Hlouchová, DiS., nutriční terapeutka

HÁDANKY

Vánoce

1) Kolik by vážilo zlaté prasátko?
2) Jak velký by musel být oříšek, aby se do něj vešly šaty Popelky?
3) Kolik sněhuláků se dá udělat z jednoho mraku?
4) Jak silný by musel být vítr, aby to Máchalovi spadlo?

Řešení:

Prasátko z ryzího zlata by vážilo **19x víc než prasátko živé**. Hustota ryzího zlata je totiž 19,3 g/cm^3.

Průměr ořechu by musel být **asi 17,5 cm**, tj. přibližně velikost kokosového ořechu.

Při výpočtu počtu sněhuláků z jednoho mraku jsme brali v úvahu průměrnou hmotnost mraku, která je 500 tun (500000 kg). Předpokládejme, že zmíněný mrak celý vysněží a získáme z něj 500000 kg sněhu na výrobu sněhuláků. Když budeme považovat za ideálního sněhuláka vysokého cca 170 cm s průměrnou hmotností 70 kg. Jednoduchým výpočtem (500000/70 = 7142,8) zjistíme, že jsme schopni postavit **7142 sněhuláků**, a ještě nám zbyde 60 kg sněhu na pěknou koulovačku.

Síla větru se porovnává určením jeho rychlosti (km/h, m/s). Avšak rychlost větru se v čase mění, proto se často udává průměrná a nárazová rychlost větru (maximální rychlost při jednorázovém nárazu). Podle rychlosti rozdělujeme vítr do 12 stupňů mezinárodní Beaufortovy stupnice. Vítr devátého stupně Beaufortovy stupnice se nazývá **vichřice** a dosahuje rychlosti 75 až 88 km/h. Vichřice je schopna hýbat s většími předměty a působit menší škody na stavbách. Chůze v ní je již pro člověka nemožná.

SEZNAM ZDROJŮ

Srpen: Kalendář Andělé 2022

Pranostiky: https://www.bejvavalo.cz/clanek/zapomenute-lidove-pranostiky-na-prosinec/

Vtipy: www.fungate.cz, https://www.facebook.com/halina.bananova/?locale=cs_CZ, https://www.tycico.cz/, https://www.loupak.fun/vtipy/, https://emefka.sk/

Výročí a regionální osobnosti: https://www.knihovnatr.cz/cze/sluzby/vyroci-a-regionalni-osobnosti-prosinec-2023/

Hádanky: https://iqlandia.cz/co-se-u-nas-deje/vanocni-hadanky-n491377.htm

Ze světa zajímavostí: https://www.ahaonline.cz/clanek/musite-vedet/42251/15-zajimavosti-o-snehu-krasa-ktera-nas-potrapila.html?fbclid=IwAR1bDTyzyghPqbflCMiLiftUve4ouOFsyv1ru7K-tD1IhvpUUfhtfjVAqpE

Z kuchyně: https://www.jimeto.cz/bratwurst/, https://www.recepty.cz/recept/salcbursky-hot-dog-18231; https://cookidoo.cz/recipes/recipe/cs/r454574

Příběhy pro potěchu duše:

Mezinárodní dny: https://www.darkoviny.cz/vyznamne-a-vtipne-mezinarodni-dny